

Erik Lindgren

Posthistoria från
Valkebo och
Vifolka härader
i Östergötland

Innehåll

	sid
Mjölby	3
Högby	13
Ulrika	14
Pikedal	15
Bankeberg (Vikingstad)	16
Mantorp	18
Öjebro	19
Västerlösa	20
Västra Harg	23
Stora Haddebo	24
Sjögestad	24
Sya	28
Nykil	29
Gammalkil	32
Normlösa	34
Ledbergskulle	35

Förord

Den indelningsprincip som jag tillämpat för flertalet posthistoriska böcker och skrifter har varit att berätta posthistoria från ett eller flera härader eller om posten utmed en järnvägslinje. På detta sätt har jag försökt "beta av" i första hand landets sydliga län. Tyvärr har jag måst avhända mig det grundmaterial som jag haft förmånen att disponera efter min pensionering. På grund av platsbrist vid postregionen i Växjö förvaras det sedan oktober 1995 vid postens centralarkiv i Stockholm. Jag har numera endast möjlighet att i viss mån bearbeta mina grundläggande anteckningar och påbörjade skrifter, som avser Skåne och Östergötland. Efter uttryckta önskemål har jag valt att börja med Östergötland. Jag kan göra detta efter ett uppehåll på ca åtta månader under en period då jag använt det mesta av min tid till att planera och genomföra flyttning till en mindre bostad.

Sedan jag började ägna mig åt posthistorisk forskning på 1970-talet har Posten genomgått mycket stora förändringar. Jag tänker därvid inte bara på ändringar i den regionala indelningen som t ex omorganisationer med den interna beteckningen PVO och den följande CRU utan också på vissa ändringar som föregick monopolets formella upphörande 1992 och övergången till bolag 1994. Vid 1992 års ingång genomfördes sålunda en divisionalisering av Posten.

Därigenom ändrades förhållandena bland annat så att det på större orter finns olika chefer för de olika divisionerna. De mindre postkontoren har ingen formell chef utan en eller flera tjänstemän som lyder under chefen för brevell eller chefen för bank- och kassadivisionen på en större ort inom regionen. Med denna förändring har jag funnit det utsiktslöst att försöka få fram namn på dem som i realiteten varit platschefer på de olika postkontoren efter 1990-talets ingång. Även tidigare uppgifter har visat sig svåra att få fram, bland annat på grund av ändrad form för personalbokföring under 1970-talet.

För var och en av postorterna söker jag berätta något om utvecklingen, tillkomsten och avvecklingen och om något av skeendet under deras existensperiod. Så långt det är möjligt med arkivhandlingars hjälp söker jag i första hand berättelser på "gräsrotsnivå". Alla uppgifter är hämtade från handlingar i Postens centralarkiv eller ur Ernst Grapes bok POSTKONTOR OCH POSTMÅSTARE. Om vid något tillfälle annan källa utnyttjas, anger jag det i texten.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent. För järnvägspoststationer nämner jag dem som formellt hade postansvaret även om själva sysslan överläts på annan i järnvägens tjänst.

Skrifterna i posthistorisk serie tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en kopiator och en ljuslåda för montering, allt av enklaste slag. På grund av att ämnet är så speciellt eller "smalt", som man brukar säga, blir efterfrågan mycket liten. Antalet distribuerade exemplar av varje skrift brukar variera mellan 5 och 15. Någon gång har det hänt att upplagan blivit större. Förlagan förvaras och kan användas för tillverkning av flera exemplar vid eventuellt kommande förfrågningar.

De olika orterna presenteras i den ordning de fått fasta postanstalter, tidsmässigt sett. Ett fåtal poststationer har tillkommit samtidigt. De presenteras inbördes i bokstavsordning. Berättelsen bjuder också på exempel hur järnvägen senare mer eller mindre självklart påverkat poststationsbeståndet.

I mina skrifter har jag hittills försökt ange någorlunda exakt datum för organisationsförändringar och händelser som jag velat belysa. I många fall har sådan precision troligen inte någon betydelse och jag föreställer mig att historiker i allmänhet inte räknar så nummerologiskt, när det gäller längre tidsperioder. Det finns vissa uppgifter som i extrema fall kan ha betydelse för samlares värdering av frimärken med tydliga datumstämplar. Därför försöker jag vara exakt i fråga om start- och slutdatum för poststationer (postkontor).

Någon gång anger jag poststyrelsens diarienummer för ärenden ur vilka uppgifter kan hämtas om utvecklingen. För dem som önskar fördjupa sig underlättas därmed vidare forskning vid besök på Postens centralarkiv i Stockholm. I citat moderniserar jag stavningen men gör inga ingrepp i texten. Vissa enkla fakta om postens organisation upprepas för att läsaren skall slippa bläddra tillbaka.

Under förberedelserna för avskaffande av kronobrevbäringen hette det bl a i 1873 års riksdagsbeslut att en poststation skulle öppnas i varje socken. Den tillagda brasklappen "om så behövdes" märktes kanske särskild i det område som berörs i denna skrift. Sålunda godkände poststyrelsen inte upprättade förslagskontrakt om poststationer i vare sig Rappestad, Sjögestad, Ledberg, Nykil eller Gammalkil. Senare skulle de flesta av dessa orter få egna poststationer.

Ett ärende som lämnats särskilt stort utrymme i denna skrift berör frågan om poststationen i Mjölby. Det är intressant såtillvida som det kanske i högre grad än övriga kända likartade fall visar hur två falanger inom ett område kunde kämpa för resp mot bibehållandet av en nyinrättad poststation.

Ehuru belägen i Göstrings härad har Högby socken tagits med i ett avsnitt efter Mjölby, med vilken stad denna socken införlivades 1952.

Växjö i januari 1996

Erik Lindgren

Mjölby

Den 9 mars 1860 bemyndigade regeringen generalpoststyrelsen att "å lämplige ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition". Tio år tidigare hade begreppet postexpedition införts för de lägre klassernas postkontor, men skillnaden var egentligen bara att postexpeditionernas föreståndare hade lägre lön. Intill denna förändring av terminologin hade det bara funnits postkontor i vårt land samt sedan 1830 ett fåtal s k postuppsyningsmän.

Det kungliga brevet 1860 föranledde poststyrelsen att förhöra sig hos länsstyrelserna om behovet av poststationer. Kungörelser från länsstyrelserna lämnade vägen öppen för framställningar om poststationer, framställningar som naturligtvis prövades noga före beslut.

Det kan vara av visst intresse att notera hur generaldirektör Wilhelm Roos angav en orsak till beslutet om poststationer på landsbygden. I sin historiska återblick i verkets första verksamhetsberättelse omtalade han att brevlådar hade uppsatts vid allmänna postvägar med början 1855 under vissa förutsättningar. Ett villkor var att en kommun eller flera korrespondenter på en ort förenade sig om att genom en lämplig person svara för tömning på behöriga tider av brevlådan. Det reglerades genom ett kungligt brev den 9 mars 1855 och av postmedel betalades 15 kr om året för bestyret med brevlådan. Men så skriver Roos följande:

"Då emellertid denna utväg till postutväxlingens underlättande endast i ringa mån av allmänheten anlåtats, beslöts år 1860 inrättandet av ett nytt slag poststationer, vilka skulle utgöra en art filialkontor till närmast liggande postkontor eller postexpeditioner".

Innan verkningarna av kungabrevet den 9 mars 1860 var synliga, fanns det i vårt land i stort sett inga andra fasta postanstalter än postkontor, vid denna tidpunkt 175 stycken. Av dessa var 48 postexpeditioner, tillkomna under decenniet närmast dessförinnan. Båda slagen var med få undantag förlagda till städer. Flertalet av dem hade ett större eller mindre förvaltningsområde vilket växte med de underlydande poststationer, som kom till efter hand, från 1874 i större antal.

Utöver postmästare fanns det med början 1830 ett litet antal s k postuppsyningsmän. De tillsattes i glest befolkade delar av landet, huvudsakligen i Norrland. De fasta postanstalter som därigenom kom till stånd, kallades postuppsyningsmansplatser. Deras totala antal översteg aldrig samtidigt 21, d v s det antal som fanns 1860, när regeringen fattade beslut om poststationer på landsbygden. De flesta postuppsyningsmansplatserna ersattes under femårsperioden 1861-1865 med poststationer.

Det dröjde nära nog ett helt år efter att regeringen bemyndigat poststyrelsen att inrätta poststationer, innan de första kom till stånd. Den i Mjölby hörde till de tidigaste, öppnad den 1 maj 1861. Den hade blivit beslutad relativt snabbt efter sockenstämman den 18 november 1860, som då behandlade länsstyrelsens allmänna kungörelser av den 7 november "rörande Poststationers inrättande på därtill lämpliga ställen inom länet". Enligt protokollet hade "därvid röstberättigade närvarande medlemmar enhälligt förklarat sig anse Mjölby kyrkoby, där fyra större landsvägar sammanträffa, och poster från Linköping, Eksjö och Jönköping framföres, vara bland de för detta ändamål mest tjänliga platser; ävensom att, emedan folkmängd och rörelse där med varje år alltmera ökats, en lättare och säkrare postgång för den ökade korrespondensen är av behovet påkallad, enär nästan alla i denna ort boende måste hava sin post på Linköping, som är belägen 2 7/8 mil härifrån, till förekommande av den osäkerhet, som medföres av lösa väskors hämtande från det närmare belägna Skänninge postkontor".

Den formella ansökan tillstyrktes av kronolänsmannen. Länsstyrelsen skrev den 20 februari 1861 till poststyrelsen och understödde ansökan samt förordade kvarnägaren C G Hagelin till poststationsföreståndare. Redan den 28 mars 1861 fattade poststyrelsen beslut om poststationen i enlighet med det generella regeringsbemyndigande som fanns sedan mer än ett år och poststationen kunde öppnas den 1 maj 1861.

Den lilla avvikelser från den ordinarie postvägen samt det tillkommande uppehållet vid den nya poststationen påstods inverka menligt på postgången. Kontrollören Johan Florian Ejserman, som vikarierade för översten och postinspektorn Michael Adolf Blum i Linköping, skrev den 11 juni 1861 till poststyrelsen och frågade om alla poster skulle anlöpa poststationen i Mjölby, "belägen ett längre stycke från landsvägen; i så fall torde bliva nödigt ändra tabellerna för snällposterna. Mig tyckes som det vore tillräckligt att endast de ordinarie posterna anlöpte poststationen vilken härigenom ändå fick 6 poster i veckan; nämligen tvenne Linköping-Ödeshögsposter samt fyra Linköping-Boxholmsposter. Ofta medför snällposterna ej några brev till och från Mjölby".

Man kan tycka att det på grund av det anförda vore enkelt att följa Ejsermans uppfattning och låta snällposterna slippa avvikelser till den nya poststationen. Men poststyrelsen skrev till länsstyrelsen, som i sin tur rådgjorde med kronofogden i Väderstad och fick veta "att avståndet mellan byggnaden, där poststationen är inrymd, och allmänna landsvägen, där posten passerar, utgör 250 fot, att annan lokal, lämplig för ifrågavarande ändamål icke finnes att tillgå i Mjölby, samt att nämnda avväg till poststationen icke är att jämföra med den, åtminstone fyra gånger längre, som posten varje resa tillryggalägger för hästombyte vid Hulterstad".

När poststyrelsen fått del av kronofogdens yttrande, ansågs vid föredragning den 22 juli 1861 ärendet "f n ej påkalla vidare åtgärd". Ejserman hade varit ute i ogjort väder, som man säger ibland.

Mycket mera komplicerat blev det ärende som snart nog togs upp av sockenstämman den 22 september 1861. Det gällde frågan om indragning av poststationen, innan den ännu var årgammal. Det är i och för sig inte något ovanligt problem. I boken om Kongaposten (ISBN 91-970657-4-9) berättar jag

om hur Urshultsborna försökte hindra tillkomsten av en poststation i Tingsryd och i boken "Humlegubbar" (ISBN 91-970657-3-0) återges striden kring önskemålen att dra in den nyinrättade poststationen i Lyckeby. Böckerna finns tillgängliga på de flesta större bibliotek. I båda fallen, liksom i fallet Mjölby, rörde det sig om den portohöjning som på grund av gällande bestämmelser om lösbrev automatiskt följde i spåren av en ny poststation.

Det hade inte gått tre månader efter inrättandet av Mjölby poststation förrän det första skriftligen formulerade önskemålet om poststationens indragning blev underskrivet av tolv personer. Det var ställt direkt till poststyrelsen och innehöll följande text:

"Undertecknade, som på ett högst oväntat sätt blivit beskattade, sedan den nya poststationen i Mjölby kvarnby blivit inrättad, få härmed i ödmjukhet inför Kungl. General Poststyrelsen framställa det verkligen för oss menliga av denna station, under sådana förhållanden, som nu förefinnas, att poststationens möjlighet att själv bära sig utan tillskott av Postverkets från andra håll influtna medel, skall vara beroende av den tvångsskatt, som pålägges de korresponderande, och om än en så beskaffad skatt skulle av Kungl. General Poststyrelsen kunna påläggas, så kan omöjligens sådant vara den Kungl. Styrelsens avsikt, utan säkerligen ansågs den ifrågavarande stationen lända till lindring och lättnad för den korresponderande lantmannen; men då nu raka motsatsen har, åtminstone för oss - och vi kunna tryggt tillägga för alla korresponderande i denna ort - inträffat, så våga vi i ödmjukhet anhålla, det måtte oss tillåtas att fortfarande få hava vår post och våra väskor på Linköpings Kungl. Post Contor under lika förhållanden, som före den nyanlagda poststationen i Mjölby, och detta oaktat att våra postväskor passera förbi densamma, så framt ej Kungl. General Post Styrelsen skulle finna tjänligt att helt och hållet indraga denna efter vårt förmenande av intet behov påkallade station".

Den återopade "beskattningen" bestod i att möjligheten att sända lösbrev till Linköping för 3 öre hade försvunnit. I stället skulle riksportot 12 öre betalas. Lösbrev var sådana försändelser som bara behandlades vid en postanstalt och som sändes till eller från en korrespondent som bodde utanför det område av en stad eller köping, inom vilken postanstalten var belägen. Skulle försändelsen på sin väg passera en postanstalt för att skickas vidare till en annan, utgick riksporto. Lösbrevsportot hade liksom avgiften för att hålla lösväska varierat under olika tidsperioder och vid olika postkontor, till synes ganska godtyckligt på sina håll. En viss stabilitet inträffade först år 1812, då regeringen efter begäran av riksdagen fastställde lösbrevsportot till 1 skilling oavsett försändelsens vikt. Efter 1858 års myntreform svarade 1 skilling mot 3 öre. Någon ändring i fråga om lösbrev skedde inte i anslutning till 1855 års portoreform, då riksportot för första viktsatsen fastställdes till 4 skilling (motsvarande 12 öre efter 1858). Med det då ännu glesa postnätet fanns det många som kunde dra fördel av lösbrevsportot. Antalet registrerade lösväskor uppgick till omkring 4000 i hela landet under den tidsperiod som Mjölby-fallet behandlades. Lösväskor, sent omsider kallade postväskor, finns ännu, medan de särskilda bestämmelserna om lösbrev upphörde för om 1885. Att

en försändelse behandlades vid bara en postanstalt ansågs inte längre motivera lägre porto. För lokalbrev fanns dock länge ett lägre porto, ehuru inte med den stora skillnad som lösbrevssystemet visade.

Formellt var det ursprungligen bara lösväskinnehavaren själv som kunde sända post med lösväskan. En framställning från poststyrelsen till regeringen i april 1857 resulterade bl a i ett kungligt brev den 2 oktober 1857, vilket utöver då fastställda gränser för lösväskarvodet också innehöll medgivandet att flera korrespondenter eller en hel socken fick förena sig om en och samma lösväska. Därför var det inte så underligt, att den nyss i sin helhet citerade framställningen till poststyrelsen den 27 juli 1861 var undertecknad av tolv personer, även om friherren och ryttmästaren Erik Ehrenkrona förefaller ha varit initiativtagaren.

På framställningen finns en anteckning om att den inkom till poststyrelsen den 9 augusti 1861. Där ammalades den tre dagar senare men först den 30 augusti daterades det brev till postmästaren i Linköping som framställningen föranledde. I detta erinrade poststyrelsen bl a om att enligt dess cirkulär den 4 mars 1861 var det korrespondent, som bodde invid eller bortom en poststation obetaget, att på sätt som framgick av 1860 års instruktion för poststationsföreståndare, få sig brev och tidningar tillsända med lösväska från närmaste postkontor eller postexpedition, om för breven betalades vänligt brevporto, "vilket är en Kungl.Postverkets rättighet att utbekomma för alla postbehandlade brev, som passerat mer än en postanstalt". Från poststationer kunde lösväskor inte expedieras enligt då gällande bestämmelser.

Postmästaren i Linköping anmodades att på lämpligt sätt meddela en eller flera bland sökandena, "att åtminstone f n icke ifrågakommer någon indragning av poststationen i Mjölby, vars inrättande blivit begärt på grund av ett vid sockenstämman med Mjölby församling den 18 november sistlidet år enhälligt fattat beslut, varefter i samma begäran sig förenat fyrtiosex utom Mjölby socken boende personer, jämte det ansökningen blivit av Kungl.Maj:t:s Befallningshavande i länet till bifall förordad".

Med detta besked fann sig ryttmästare Ehrenkrona ingalunda tillfredsställd. Han begärde en extra sockenstämma, vilken utlystes till den 22 september 1861. Enligt protokollet framställdes "till närvarande församlingsledamöter den fråga, huruvida de, efter närmare vunna upplysningar anse Mjölby Poststation verkligen tillföra orten den nytta, som de vid stationens bildande hade orsak att förmoda. Vid föredragandet härav yttrade stationsföreståndaren, att station var av stor nytta för Mjölby by och kringliggande orten, ehuru portoavgiften för så kallade lösbrev nu var större för dem, som äro boende uti Mjölby, och på Linköping motsatta sidan om nämnde by. Med honom förenade sig de övriga sex av Bondeståndet närvarande ledamöter, vilka gemensamt med stationsföreståndaren vid omröstning befunnos äga nära 13 röster. Friherre Ehrenkrona, som äger, och vid röstningen avgav 17½ röst, har däremot funnit denna station betungande och ogagnelig, enär genom denna inrättning icke större säkerhet för brev och penningerebmissar är av Kungl.Poststyrelsen lämnad, än när hans väska fördes lös från Linköping; men det oakat alla på Linköping eller närmaste orten däromkring adresserade lösbrev nu debiteras med 12 öre lodet, i stället för innan Stationens

bildande med 3 öre stycket. Att undertecknad, ordförande, delar denna åsikt, torde bäst visas därav, att han, som bor emellan stationen och Linköping, ehuru icke långt ifrån Mjölby, fortfar att hava sin post på sistnämnde stad. - -"

Individuellt fanns det flertal för poststationens bibehållande, men systemet med fyrktal gav stor övervikt åt friherren och hans anhängare, däribland stämmans ordförande. Närvarande, ehuru utan rösträtt, fanns också några som till protokollet fick sina åsikter antecknade.

Efter den nu omtalade sockenstämman den 22 september daterades ett brev i Hulterstad den 19 oktober 1861 till länsstyrelsen i Linköping och underskrivet av Erik Ehrenkrona samt ett stora antal av dem som röstade för poststationens indragning, av vilka många inte hade varit närvarande. Med detta brev direkt till länsstyrelsen som komplement till protokollet från sockenstämman ville de framhålla bland annat att

"vid sockenstämman infunno sig blott ett fåtal av sockenmännen, vilket genast visade med vad ringa intresse de omfattade hela frågan, och här vidfogade sockenstämmoprotokoll giver även tillkänna, att ett övervägande röstantal tillföll den mening, som ansåg att stationen vore till men och tunga samt sålunda önskade att den helt och hållet måtte snart försvinna.

Visserligen visar även protokollet, att några hemmansägare önskade stationens fortfarande, men när icke allenast poststationens föreståndare, utan även dess fader och övriga närvarande släktingar begagnade sin rösträtt, naturligtvis för stationens bibehållande, och sockenmännen i övrigt voro, som nämnt är, högst fåtaligt närvarande, så är detta förhållande ett fullt talande bevis på att det ingalunda är Mjölby sockenmäns gemensamma önskan att en poststation i Mjölby kvarnby skall finnas, utan blott ett inskränkt antals; och då därtill kommer, att stationen är till men och tunga för dem som bo i närgränsande socknar, så tycks det vara lika obilligt som lagstridigt, att några få av röstgäande inom Mjölby socken skola kunna med sina röster icke allenast pålägga Mjölby socken utan även andra socknar en ökad skatt och tunga för sin i övrigt nog kostsamma post.

Vi våga därför i ödmjukhet anhålla det, Konungens Befallningshavande täcktes lämna oss Dess gällande biträde, så att vi snart måtte befrias från den icke allenast ändamålslösa utan rent av menliga och betungande poststationen i Mjölby kvarnby".

Det var ord och inga visor som åtföljde sockenstämmoprotokollet, när det sändes till länsstyrelsen. Det antecknades som ankommet den 23 november 1861. Länsstyrelsen lät sig inte övertyga av vad handlingarna visade utan försåg akten med en resolution den 23 november, enligt vilket ärendet hölls levande. Sålunda fick tf kronofogden Lindeberg målet med order att till ett sammanträde kalla alla dem, som begagnade sig av poststationen i Mjölby.

Lindeberg utlyste sålunda lagenligt till ett sammanträde i Mjölby gästgivaregård den 9 december 1861. Vid detta sammanträde förelåg tre likalydande skrivelser från ett mycket stort antal "postkunder" inom den nya poststationens betjäningsområde. Den viktigaste delen av dessa skrivelser torde vara här det uttryckta önskemålet att "Herr Kronofogden behagade med sitt förord hos Konungens Befallningshavande medverka, det denna poststation måtte nu och i en framtid bibehållas, vilken vi alla anse vara för oss och

efterkommande en ej ringa fördel, mer än tillräckligt uppvägende den högre avgift som för portobrev till närmaste postkontor eller postanstalt genom stationens inrättande blivit en följd".

Kallelsen till sammanträdet på gästgivaregården kungjordes två söndagar från predikstolarna i Mjölby och kringliggande socknars kyrkor. Kronofogdens protokoll visar att de närvarande anmodades yttra sig, sedan uppläsning skett av den till länsstyrelsen ingivna ansökan om länsstyrelsens medverkan till att poststationen skulle upphöra. Då anförde

"inspektorn J M Hesse, att Mjölby poststation vore av stor nytta för såväl socknen som ortens allmoge, som därigenom erhållit säkerhet för sina brevs ordentliga framkomst och fortkomst utan att behöva betunga sig med lösväska till Linköping samt att denna fördel vore så mycket större som det ökade portot för lösbrev till Linköping och trakten däromkring ej motsvarade den dryga kostnaden för en postväskas expedierande och forslande. För att styrka att hans åsikt att stationen borde bibehållas delades av största delen bland ortens befolkning anhöll han att de listor han avlämnade måtte få åtfölja protokollet till Konungens Befallningshavande. I detta yttrande instämde alla övriga närvarande,

kronolänsman Stenmark, att han ansåg den sockenstämma som rörande detta ämne blivit hållen, såsom olagligen tillkommen, emedan den blivit utlyst på begäran av enskild person och ej efter förordnande av någon myndighet. På ansökan hade personer tecknat sig, som hava sin post antingen på Boxholm eller Linköping och sålunda hade varken nytta eller skada av stationen i Mjölby.

Nämndemannen Olaus Larsson i Egeby anhöll få i protokollet antecknat, att enligt hans förmenande, prosten Rybergs i sockenstämmoprotokollet antecknade åsikt om stationens olämplighet icke vore att fästa sig vid, enär just samme prost hade väckt förslaget om poststationens inrättande, därom utlyst sockenstämma samt då varit så ivrig kämpe för detta förslag att han strängt tillrättavisat nämndemannen, som yttrat betänkligheter mot förslaget.

Slutligen upplyste stationsföreståndaren att, sedan stationen den 1 maj detta år öppnats, hade vid densamma blivit in- och utlämnade 82 rekommenderade, 1908 orekommenderade, 115 fri- och 1 registrerat brev, ett antal som på senare tiden ökats och kunnat vara större om ej stationens verksamhet motverkats.

Då på tillfrågan ej vidare förekom till anteckning, upplästes protokollet och befanns rätt uppfattat, varefter sammanträdet förklarades slutat".

Kronofogde Lindeberg skickade protokollet med en missivskrivelse till länsstyrelsen den 10 december 1861 och avgav därvid ett eget utlåtande: "Om av namnen, som finnas tecknade å såväl den till Konungens Befallningshavande ingivna ansökan som de vid sammanträdet avlämnade listor, de borttagas, vilkas innehavare ej kunna räknas för korrespondenter eller hava sin post på annat postkontor, så återstår ändock en betydlig pluralitet för den åsikt som önskar stationens bibehållande.

Ehuru min övertygelse är att en brevlåda, åtminstone för närvarande, skulle göra samma nytta och jag ej kan förneka orättvisan däri, att korrespondenter, som ej hava ringaste gagn av stationen, skola erlägga en större avgift därför att deras väskor passera förbi densamma, så anser jag mig ej kunna tillstyrka

borttagandet av en anstalt, varav ortens allmoge påstår sig hava stort gagn, då däremot deras antal, som av stationen tillskyndas förlust, inskränkes till korrespondenter vilka för sin post begagna Friherre Ehrenkronas eller Kaptan Ströms väskor."

Kronofogden förefaller ha behandlat ärendet helt objektivt. Möjligen kan länsmannen ha haft en förutfattad mening, men det går inte att av bevarade handlingar fastställa om det var han, eller någon annan som tog initiativet till de tre skrivelser som med fullmakt föredrogs vid sammanträdet på gästgivaregården.

Bestämmelsen att lösväska eller lösbrev inte fick utväxlas med en postanstalt som var så belägen, att en annan postanstalt passerades på vägen mellan väskägaren och den försträmda postanstalten, ändrades inte utan fastställdes på nytt genom ett kungligt brev den 29 november 1872. Efter prövning i varje särskilt fall kunde poststyrelsen medge undantag, något som framför allt inträffade närmast efter kronobrevbäringens avskaffande under åren 1874-1876.

Här återstår blott att nämnda hur det gick med vissa ortsbors, framför allt Ehrenkronas och Ströms, försök att få den nyinrättade poststationen i Mjölby indragen. Kronofogdens redovisning av sammanträdet i gästgivaregården ankom till länsstyrelsen den 12 december 1861. Två dagar senare uttryckte länsstyrelsen i ett brev till poststyrelsen sig anse "skäl icke hava förekommit, vilka till ifrågavarande poststations upphörande böra föranleda". Poststyrelsen vägrade för och emot med ledning av alla bifogade handlingar och fann att poststationen i Mjölby borde bibehållas, något som fastställdes i ett brev till länsstyrelsen den 12 februari 1862.

Kvarnägaren Carl Georg Hageling kunde sålunda fortsätta att sköta poststationen. Han efterträddes 1872 av Maria Charlotta Löwegren. Hon glädde sig över att ha fått en fast anställning i postverket, men det var inte så mycket bevänt med tryggheten på den tiden. När östra stambanan blev klar för trafik också på den 32 km långa delsträckan mellan Linköping och Mjölby den 15 september 1873, blev poststationen i Mjölby indragen och en ny poststation öppnades i järnvägsstationen. Stationsinspektör Johan Anders Pettersson fick ta över ansvaret för både post- och järnvägsgöromål och fröken Löwegren stod utan arbete. Hon blev erbjuden att överta poststationen i Säby, som enligt poststyrelsens beslut den 16 juni 1873 skulle "förläggas vid marknadsplatsen i Löfstad, belägen å hemmaet Tranåskvarns ägoområde och därefter benämnas Tranås".

Där tillsattes emellertid efter den avgående föreståndaren Johan Runn en annan föreståndare, nämligen fanjunkaren Fredrik Theodor Asproth. Han hade inte begärt några garantier för att få vara kvar på obestämd tid, men fröken Löwegren hade "anat ugglor i mossen" och skrivit bl a följande till sin överordnade postmästare i Skänninge, kaptenen Carl Gerhard Gustaf Stuart: "Vill Poststyrelsen garantera mig stadigvarande plats vid Tranås och att ej ett tu tre bli blottställd så som i Mjölby, skall jag genast resa dit ner och försöka få expeditionslokal och bostad, men som en flyttning dit går minst till 40 kr, kan jag ej gärna resa dit, förrän jag får svar om när den skall tillträdas och svar på för huru lång tid mitt förordnande skulle bli".

Några garantier kunde inte lämnas och det visade sig också, att den som tog jobbet i Tranås i stället för fröken Löwegren, d v s nyssnämnde fanjunkare Asproth, miste det mycket snart. Den 3 november 1874 togs nämligen den resterande delen av östra stambanan i bruk för allmän trafik på delsträckan Sommen-Aneby. Tranås' poststation flyttades till järnvägsstationen utan att Asproth fick följa med. I hans kontrakt fanns en klausul om dess upphörande utan föregående uppsägning om postarbetet kunde fullgöras av järnvägspersonalen.

Om fröken Löwegrens öde vet jag i skrivande stund intet ytterligare. Möjligen kan hon ha blivit erbjuden postarbete på annat håll. Hon fick ett gott vitsord av postmästare Stuart i Skänninge som skrev bl a följande till poststyrelsen: "Kunde det vara möjligt att för henne få en stadigvarande plats, så vore hon på det högsta förbunden, ty hon är kapabel att sköta en större poststation; det kan jag vitsorda som har haft kontroll över hennes tjänstgöring den tid hon förestod Mjölby".

Det skulle emellertid visa sig, att även stationsinspektör Johan Anders Petersson fick lämna från sig postgöromålen i Mjölby. Utvecklingen hade gått snabbt. Tre månader efter att östra stambanan tagits i bruk för allmän trafik fram till Mjölby, började också person- och posttrafiken på Hallsberg-Motala-Mjölby järnväg. Mjölby hade således från den 15 december 1873 blivit en knutpunkt av snabbt växande betydelse. Vi finner nu hur samhällets förste poststationsföreståndare, Carl Georg Hagelin, nu 45 år gammal, visar sig vara initiativtagare till en framställning till poststyrelsen den 2 mars 1882. Till sammans med handlanden J R Andersen skriver han följande till poststyrelsen:

"Med kännedom om Kungl. Generalpoststyrelsens tillmötesgående och omsorg för tillgodoseende av varje billig och befogad begäran rörande postväsendet få vi härmed vördsamligen hemställa, att den här varande poststationen må med snaraste utbytas mot en postexpedition, och att denna må förläggas i Mjölby by och icke vid järnvägsstationen.

Såsom skäl för denna framställning torde det tillåtas oss påpeka, dels platsens icke obetydliga tillväxt i kommersiellt hänseende under de senaste åren, och dels de många olägenheter, som för allmänheten äro förenade med det nuvarande tillståndet, vilket delvis torde vara för Kungl. Generalpoststyrelsen känt, och varom vi anse överflödigt närmare yttra oss".

Det man syftade på här blev radsatt mera öppet i det brev som postinspektör P Ch Bergman skrev till poststyrelsen den 30 maj 1882. Han ansåg inte att det skulle vara lönande med ett fullständigt postkontor i Mjölby och tillade följande efter en kalkyl som visade på förlust vid bifall till framställningen:

"Om man fäster närmare uppmärksamhet vid framställningen om inrättandet av ett postkontor i Mjölby, så synes mig huvudsakligaste skälet vara 'de många olägenheter, som för allmänheten äro förenade med det nuvarande tillståndet' vilket torde kunna med andra ord uttryckas så, att det är poststationsföreståndarens inhumana sätt och hans bristande tillmötesgående, som uttrötat korrespondenterna. Kunde man därför genom framställning hos Kungl. Trafikstyrelsen lyckas att få en annan föreståndare för poststationen i Mjölby, så är jag övertygad därom, att det är en fördel både för Kungl. Postverket och allmänheten om postkontor icke inrättas därstädes".

Till detta togs ingen hänsyn. För att finansiera det förmodat förlustbringande postkontoret siktade man nu på indragning av ett annat förlustbringande eller åtminstone "överflödigt" postkontor. Ett sådant fanns i Stjärnvik. Där tjänstgjorde en vikarie för postmästare Fredrik August Ekström, som hade fått befordran till postmästare i Öregrund. Poststyrelsen hemställde hos Kungl. Maj:t att få dra in postkontoret i Stjärnvik och inrätta ett postkontor i Mjölby. I ett kungligt brev den 15 november 1882 medgavs detta och postkontoret i Stjärnvik ersattes med en poststation vid 1883 års ingång. Postkontoret i Mjölby kunde öppnas den 15 mars 1883, sedan man bl a lyckats lösa lokalfrågan. Den uppgivet ovänlige stinsen fick inte längre handlägga postgöromålen. Tjänsten som postmästare i Mjölby ledigförklarades och dessutom tillskrevs några tänkbara aspiranter. En av dem var August Ferdinand Möllerberg, som på sin s k karriärstege varit postmästare i Råda under 18 år och så sent som i september 1882 blivit utnämnd till postmästare i Degerfors såsom vikarie för Lars Erik Carlgren, vilken just då uppehöll den vakanta postmästartjänsten i Kristinehamn. Möllerbergs svar på erbjudandet att bli postmästare i Mjölby återges här.

Wälkommande Högk. Generalpostdirektör m. m.

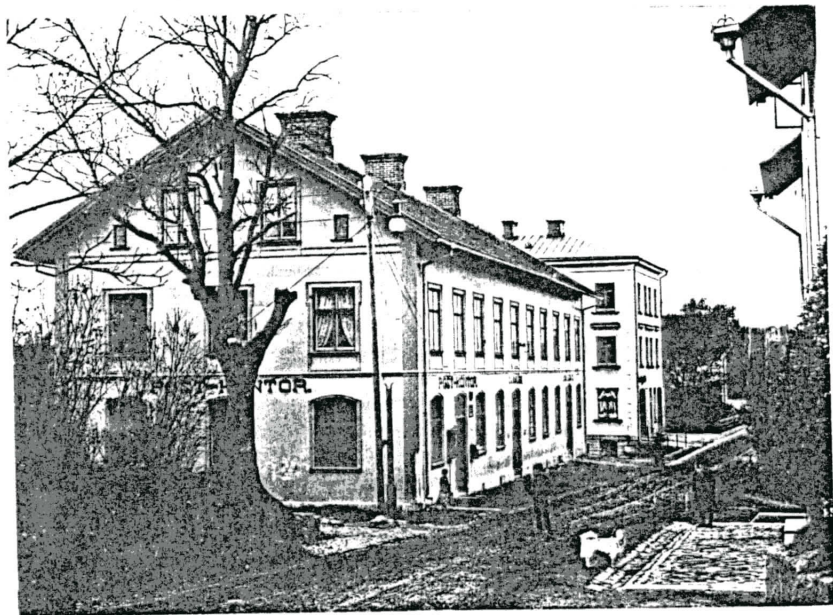
Med anledning af Högk. Generalpostdirektörens skrifvelse af den 9 dennes, angående 3te vid post. väsendet ledigvarande befattning, påd jag härmed i största ödmjukhet vördsammast anhållit, att komma i stånd vid tillståndet till poststationen i Mjölby hvilken befattning tycket mig vara bäst passande af de förslagna efter så många år tigen tjänstgöring i postverket.

Med fullkomligaste Höghetsing, har ännu framlegat Wälkommande Högk. Generalpostdirektörens

Ödmjukast tjänst
A. F. Möllerberg
 Degerfors d 11/2 1883.

Under närmare 20 år residerade Möllerberg som postchef i Mjölby och hann uppleva samhällets blomstrande utveckling. Hans far hade varit posttiljon i Ystad och själv hade han antagits som postskrivare redan vid 14 års ålder och efter ytterligare 13 år blivit postexpeditör år 1865 och postmästare i Råda år 1874. Han avled som postmästare i Mjölby i november 1901.

Möllerbergs ordinarie efterträdare blev Knut Mauritz Berg (1902-1923), Gustaf Oskar Larsson (1924-1931), Fritz Ferdinand Hagren (1931-1944), Axel Konrad Moréus (1944-1947), Oskar Helmer Eklund (1947-1955), Nils Gunnar Hultman (1955-1957), Holger Anders Herman Sylvén (1958-1960), Gustaf Clarence Ebenhard Hansson (1960-1961), Jan Erik Alfred Eriksson (1961-1966), Ragnar Lorentz Larsson (1966-1974), N Bertel Jonstad (1974-1977), Karl Sten Eugen Lövdal (1978-1986) och Nils Valdemar Torngny Berggren från oktober 1986. Under perioden 1978-1986 var den formella termen för posten i Mjölby "ortpostkontor". Efter divisionalisering 1992 har, som nämnts i förordet, vissa förändringar genomförts i ledningen av de olika postkontoren. På försäljningssidan i Mjölby är Birgitta Bergeling chef enligt senast tillgängliga uppgifter.

Vid sekelskiftet låg postkontoret i Mjölby i denna byggand (ur Postmusei fotosamling).

Högby

Högby socken, som vid 1952 års ingång införlivades med Östergötlands yngsta stad, Mjölby, begärde i ett brev till poststyrelsen efter en extra kommunalstämma den 23 juni 1901 att få post "befordrad till och från den inom socknen å Hallsberg-Mjölbybanan närbelägna nya hållplatsen Lycketorp".

Protokollsanteckningarna överlämnades till kronofogden med samtidig anhållan om förord till bifall för att en poststation skulle förläggas till Lycketorp. Därefter skrev länsstyrelsen i ett brev till poststyrelsen den 3 augusti 1901 med handlingarnas överlämnande bland annat "såsom eget yttrande på de av sökandena anförda skäl och då Högby kommun torde höra till de mera vanlottade i postalt hänseende förorda inrättande av daglig postgång till nämnda socken antingen från redan befintlig eller från nyinrättad postanstalt".

Poststyrelsen remitterade ärendet till postinspektören, som i sin tur lät bli en postmästarna i Skänninge och Mjölby uttala sig. Den förstnämnda avvisade helt tanken på en poststation i Lycketorp, "ty själva hållplatsen, i vilken ingen har bostad, består av ett enkelt litet hus med blott brädväggar och är inredd med ett väntrum och ett litet rum, avsett för banvakten, som ombestyr biljettförsäljning till Skänninge och Mjölby". Däremot hade postmästaren i Skänninge förståelse för behovet av lantbrevbäring med tre turer i veckan och utväxling med posttiljonskupén genom banvaktens försorg.

Postmästaren i Mjölby hade en något annorlunda uppfattning och skrev bl a: "Det nybyggda stationshuset innehåller väntsal och expeditjonsrum, och synes detta senare med några förändringar ganska väl lämpa sig till lokal jämväl för en möjligen blivande poststation. Banvakten, som har sig anförtrött biljettförsäljning och övriga till stationens skötsel hörande åligganden, har sin bostad i den mitt emot stationshuset belägna banvaktstugan och finnes sålunda i omedelbar närhet av stationslokalen. Beträffande den möjligen blivande poststationens storlek, frankoteckensåtgång m m är ju vanskligt att yttra sig, men synes densamma i dessa hänseenden kunna göra anspråk på att bliva jämförlig med smärre poststationer i allmänhet".

I sitt remissvar till poststyrelsen konstaterades att det i Lycketorp "icke lärer kunna träffas de postala anordningar som sökanden ifrågasatt". Med det svaret nöjde sig poststyrelsen inte utan begärde i en återremiss undersökning om möjligheterna att anordna lantbrevbäring 3-4 gånger i veckan antingen från Mjölby eller från Skänninge till Högby. Efter nya uttalanden av vederbörande instanser och fortsatt undersökning begärde postinspektionen i ett brev till poststyrelsen den 9 augusti 1902 att lantbrevbäring skulle inrättas med tre turer i veckan på en 13 km lång ringlinje Mjölby - Hulje - Skrukeby - Norrby - Högby skola - Högby prästgård - Lycketorps hållplats - Mjölby. Detta gick poststyrelsen med på för tillämpning från den 1 september 1902 och ett avtal tecknades med skomakaren Frans August Tell i Hulje om att fullgöra lantbrevbäringen med en ersättning av 2 kr per tur.

1872-01-01--1979-05-31
Därefter postställe Rimfors-Ulrika
Post-i-butik 1992

Ulrika

I ett brev till poststyrelsen den 10 mars 1869, undertecknat av många företrädare för nio socknar i södra Östergötland, framhölls att inom den trakten hade *"besynnerligt nog hitintills ej någon av Kungl. Postverket bekostad befördran av post ägt rum, till ganska stor olägenhet för denna ort, som måst på längre eller kortare avstånd hämta sin post i Kisa, Boxholm, Mjölby, Skänninge eller Linköping, däribland Ulrika kyrkoby med sin stigande rörelse har ett avstånd av 4 1/4 mil från Linköping, därifrån posten måste med betydlig kostnad transporteras, att ej tala om den risk, som korrespondenter äro och varit underkastade genom begagnande av lösa väskor, som åtskilliga gånger blivit sönderskurna och plundrade, och ofta alldeles förkommit, varå flera exempel kunna åberopas och styrkas"*.

Befolkningens önskemål var att en poststation skulle inrättas vid Ulrika kyrkby med postföring dit två gånger i veckan från Linköping med den diligens som avgick via Skänninge till Bankebergs gästgivaregård ena gången i veckan och den andra gången med samma diligens onsdagar från Bankeberg genom Gammalkil till Ulrika samt vidare till Viby kyrkby med vissa preciserade skjutsbyten.

Postinspektorn i Linköping tillstyrkte bifall i sitt brev till poststyrelsen den 31 maj 1869 och poststyrelsen begärde ett yttrande från länsstyrelsen. Detta föranledde extra kommunalstämmor i Ulrika den 4 juli, i Vikingstad den 5 juli, i Gammalkil och Nykil den 11 juli, i Ö.Tollstad den 29 augusti samt i Västra Harg den 30 augusti och 22 september. Landskansliet i Linköping redovisade resultaten av dessa sammanträden i ett brev till poststyrelsen den 25 november 1869 och ställde sig positivt till förslaget om en poststation i Ulrika. Poststyrelsen skrev den 7 september till regeringen för att begära tillstånd att inrätta den föreslagna nya postföringslinjen.

Nu behövdes garantier för att den föreslagna postföringen inte skulle belasta staten med högre kostnader än en riksdaler per mil under fem år från dess igångsättande, garantier som berörda församlingar måste lämna för de fall det inte kunde gå att anskaffa beting för den lägre kostnaden. Det blev nya kommunalstämmor och garantierna lämnades med den följd att poststyrelsen kunde besluta att poststationen i Ulrika skulle öppnas med 1872 års ingång.

Till föreståndare antogs organisten och klockaren Peter Lindblom med poststationen förlagd till klockaregården. Han var i tjänst till 1883, varefter Johan Vilhelm Sandeen (1883-1907) och Gustaf Albert Eriksson (1907-1912) ansvarade för poststationen på samma plats. Den 1 juli 1912 flyttades poststationen till Karlslund med handlanden Johan Hugo Patrik Carlsson som föreståndare, följd av änkan Emilia Kristina 1918-1923. Därefter flyttades poststationen till Smedstad med målaremästaren August Emil Tidlund som

föreståndare. Han följdes av Astrid Elvira Tidlund 1941 och hon i sin tur av Erik Emil Martin Tidlund från 1963. Under dennes tjänstetid flyttades poststationen år 1958 till Kisavägen 5. Lilian Marianne Ekström tog över den 1 april 1978 och fick uppleva poststationens indragning med maj månads utgång 1979. I stället inrättades ett sk postställe, vilket som en följd av projekt "Nät 92" lämnades på entreprenad och blev "Post-i-butik" 1992 med Ulrika Servicebutik som entreprenör.

Ej poststation

Pikedal

I ett brev till poststyrelsen den 15 december 1901, undertecknat av ett 30-tal personer i trakten av Pikedal, begärdes en poststation i Pikedal ca 7 km från Ulrika. Alternativt önskades lantbrevbäring. Att ansökan var av behovet påkallad intygades av kyrkoherde Landelius och poststationsföreståndare Sandeen i Ulrika. Via postinspektionen remitterades framställningen till postkontoret i Linköping och poststationen i Ulrika. Poststationsföreståndare Sandeens svar innehöll bl a följande uppgifter:

"Handlanden P J Lindberg i Pikedal har icke telefonledning till sig och har haft en gubbe att emellan Pikedal och Ulrika bära posten åt sig och närboende. Samme gubbe är nu för gammal att fortfara därmed och har av sagt sig uppdraget. Under den tid, han burit posten häremellan, har väl varit cirka 1500 stycken brev och postanvisningar per år härifrån samt nästan lika många hit. - - - Handlanden P J Lindberg är villig att mot billigt arvode förestå en tredje klassens poststation (brevsamlingsställe). En pålitlig person, A G Isaksson i Holmen, har anmält sig vara villig att bära posten emellan Ulrika och Pikedal tre gånger i veckan".

Postmästaren i Linköping avstyrkte bifall på grund av att antalet försändelser var för lågt samt att något uttalande från kommunens sida inte förelåg. Av samma skäl fann sig kronofogden sakna anledning tillstyrka bifall i sin kommentar den 15 februari 1902. Poststyrelsen fann vid föredragning den 4 mars 1902 *"förevarande framställning ej böra till vidare åtgärd föranleda"*.

1873-09-15--
Namn Vikingstad 1927-10-01--

Bankeberg (Vikingstad)

Med förlängningen av den södra stambanan på delsträckan Linköping-Mjölby inrättades förenade post- och järnvägsstationer i Bankeberg och Mantorp med järnvägsbefälet som ansvarigt för postgöromålen.

Samtidigt som järnvägen färdigställdes pågick de sista finslipningarna av den organisation som skulle genomföras på landsbygden i anslutning till att kronobrevbäringen upphörde i Östergötland. Länsstyrelsens förslag till poststyrelsen omfattade bl a att en poststation skulle öppnas i Rappestad, ca två km norr om Bankeberg. Det förslaget förkastades av poststyrelsen på grund av närheten till järnvägsstationen. Poststyrelsen meddelade länsstyrelsen detta i sitt sammanfattande brev den 10 december 1874. Visserligen höll Rappestads socken vid detta tillfälle lösväska på postkontoret i Linköping, men det förefaller sannolikt att de med tillkomsten av poststationen i Bankeberg eller kort tid därefter lät ändra väskans expedition till Bankeberg och därmed fick ändrad postadress.

Stationsinspektör C O Taube blev ansvarig för post och järnväg i Bankeberg 1873-1874, följd av Uno Svante Gudmund Björkelund (1874-1876). Denne fick avsked enligt beslut 1876, såsom medansvarig till tågolyckan i Malmslätt i november 1875. I stället tillträdde Anders Adolf Nilsson, följd 1888 av Johan Reinhold Almqvist, som avlöstes i december 1903 av Johan August Nyström. Sex år senare tog Gustaf Wilhelm Lengquist över och 1914 Wilhelm Sterner fram till 1925. Hans efterföljare, Bror Axel Petrus Söderholm, fick byta ut datumstämpel och sigill den 1 oktober 1927, då poststationens namn ändrades från Bankeberg till socknens namn **Vikingstad**.

Personalkorten visar att följande järnvägsmän svarade för postservice i samhället efter Söderholms frånträde 1933: Carl Oskar Borg (1933-1939), Simon Petrus Bräf (1939-1949), Paulus Emanuel Hellberg (1949-1956), Nils Eskil Ragnar Salomonsson (1956-1964) och Herbert Gustaf Elias Wastholm (1964-1969). Ökad trafik medförde skilsmässa från järnvägen och i den till postexpedition förändrade poststationen i december 1969 blev Karl-Evert Johansson chef med titeln stationsmästare och posten förlagd till Centrumhuset. Den 1 juli 1987 tog Gunnel Johansson över postkontoret, som termen var sedan 1986 års ingång. Därefter har Maria Forsell fått ta över ansvaret för service till de drygt 2500 hushåll som har postadress Vikingstad.

SVERIGES STATSBANOR

Kongl. Styrelsen
för
Statens Jernvägstrafik.
STOCKHOLM.

Nr 4559. Luth d. 2. Sept. 1873.

Bit 4911

Stor Kongl. Generalpoststyrelsen

1873 den 4 sept anm. i Högst och beordrad samt efter
Kungörens till Skrifvaren till Västra Stambanans postinsp.
gäcke öfver utvärderade.

Kongl. Styrelsen för Statens jernvägstrafik får härigenom
äran tillkännagifva, att följande stationer komma att under in-
särskild September månad för allmän trafik upplädas, nämligen:
den 11te dennes vid Stora Stambanan:

Tala station, belägen 1,4 mil från Heby, samt
den 15te dennes vid Östra Stambanan:

Bankeberg belägen 1,2 mil från Linköping
Mantorp . . . 2,1
Mjölby 3,0

och för Styrelsen öfverlemna tillkännagifva för bankingen på Stora Stambanan i dess helhet, att gässa från och med den 11te och på linien Linköping - Mjölby af Östra Stambanan att gässa från och med den 15te dennes.

Stockholm den 1 September 1873.

Enligt Styrelsens beslut
M. Kahr

1873 den 11 sept anm. i Högst och beordrad samt efter Kungörens till Skrifvaren till Västra Stambanans postinsp. gäcke öfver utvärderade.

Poststyrelsen fick många brev med innehåll som detta under utbyggnaden av järnvägsnätet.

1873-09-15--

Mantorp

Efter hand som det statliga järnvägsnätet byggdes ut, informerades poststyrelsen av Styrelsen för Statens Järnvägstrafik om förändringarna. Det kunde ibland ske genom att nyttillkommande stationer eller järnvägssträckor på olika håll anmäldes i samma skrivelse på sätt som framgår av illustrationen på föregående sida.

Från den 16 februari 1863 tillämpades en överenskommelse mellan Sveriges Statsbanor och postverket, som vid presentation i poststyrelsens cirkulär till postförvaltarna fick följande lydelse i utdrag:

"Med undantag endast för Södertelje övre station ävensom alla de orter, å vilka finnes postkontor eller postexpedition, bliva vid samtliga Statens järnvägsstationer även inrättade poststationer, vilka i allmänhet och där ej särskilt annorlunda förordnas, förestås av stationsinspektör, stationsmästare eller annan järnvägstjänsteman på stället".

Överenskommelsen hade föregåtts av omfattande skriftväxling och mer eller mindre på prov hade anordningen med förenande av post- och järnvägstjänst redan börjat. Två skånska järnvägsstationer hade öppnats den 15 november 1862 (Osby och Hästveda) och i Västergötland finns flera intressanta exempel. I Vårgårda finner man t ex den absoluta pionjären när det gäller förenade poststationer.

I Mantorp började tågtrafiken sålunda den 15 september 1873. Fram till 1919, då förhållandet mellan post och järnväg ändrades så, att personliga avtal träffades mellan postverket och poststationsföreståndaren, ansvarade följande järnvägsmän för samhällets postservice: Oscar Sjöberg (1873-1875), Gerhard Gillis de Besche (1875-1888), Carl Henrik Fredrik Goës (1889-1898), Nils Johan Pettersson (1898), Johan Magnus Pettersson (1898-1908), Carl Gustaf Lindström (1908-1910) och August Vilhelm Sahlin (1910-1919).

Med poststationen kvar i stationshuset skildes nu post och järnvägsgröromål åt. Järnvägspersonalen hade tidigare fått ersättningen för postarbetet inbakad i lönen från Statens Järnvägar, men nu anställdes genom direkt avtal med postverket fru Anna Matilda Palm som poststationsföreståndare (1919-1926), följd av fru Eva Lovisa Asklöv, f. Palm (1926-1947).

Utvecklingen hade varit gynnsam och den 1 mars 1947 höjdes poststationen till postexpedition. Fru Asklöv fick därmed tjänstemannastatus i postverket i stället för den tidigare avtalsanställningen. Postexpeditionen flyttades från järnvägsstationen den 20 maj 1949 till f d skjortfabriken. Efter fru Asklövs avgång tillträdde med 1967 års ingång Ingrid Kjellman som föreståndare för postexpeditionen, följd i juli 1978 av Birgitta Aniander. Hon fick vara med om att flytta postexpeditionen till nya lokaler vid Häradsvägen i april 1984.

Efter Birgitta Anianders avgång hölls befattningen vakant i tre kvartal tills Elsa Märta Agneta Wallqvist blev utnämnd från den 1 juni 1988. Därefter har Göran Lidemalm och sedan Susanne Tonér tagit över ansvaret för service till de närmare 1800 hushåll som har postadress Mantorp.

Ej poststation

Öjebro

Vid generalpostdirektörens resa i Östergötland i mars 1923 konstaterade denne med iakttagande ögon bland annat, att lantbrevbäraren på linjen Mantorp-Härberga hade *"en synnerligen betydande post"* att dela ut. Detta födde tanken på att en poststation skulle kunna vara behövlig vid Öjebro.

Postdirektören i östra distriktet lät utreda behovet med hjälp av postmästarna i Linköping och Skänninge. I sammanhanget skulle undersökas om det fanns hushåll, som var anslutna till Mantorps eller andra närliggande poststationer, hushåll som skulle vara intresserade av att utnyttja en eventuellt tillkommande poststation i Öjebro.

Postmästaren i Linköping uppgav, att platserna Veta, Ljunga, Gottlösa och Gudhem sannolikt ville ha kvar Mantorp som postadress, men han ansåg en poststation i Öjebro behövlig. Den beräknades komma att betjäna omkring 700 personer.

Postmästaren i Skänninge konstaterade att poststationerna i Normlösa och Ledbergskulle skulle bli helt oberörda av en eventuell poststation i Öjebro. Byarna Järstad, Ullevi och Ullekalv, som låg närmare Öjebro än Skänninge, stod i livlig förbindelse med Skänninge och fick varje vardag sin post genom mjölkbud. Trots den något kortare vägen till Öjebro skulle de enligt postmästarens uppfattning inte *"vara hågade överflytta posten till Öjebro, som besökes endast undantagsvis med anledning av där befintlig kvarn"*.

Postdirektionen hade därmed fått veta postmästarnas uppfattning om underlaget för en eventuellt blivande poststation, som av allt att döma skulle komma att betjäna ett jämförelsevis obetydligt område. Ändå rådgjorde postdirektionen med kommunalstämman i Herrberga socken, som förklarade sig nöjd med den lantbrevbäring som fanns *"enär flertalet av kommunens invånare nu få posten bekvämare till sig"*. Detta var ett uttalande som så tidigt som 1923 visade, att landsbygdsbefolkningen vid valet mellan poststation och lantbrevbäring stannade för den sistnämnda formen för postdistribution. Poststyrelsen beslöt vid föredragning den 21 augusti 1923, att utredningen inte skulle föranleda någon åtgärd.

Frågan aktualiserades åter år 1936, då omnibuskommittén ifrågasatte om inte *"poststation skulle inrättas i Öjebro med förbindelse förmedelst omnibus till Skänninge och indragning eller omreglering av linjen Mantorp - Mellan-Karleby"*. När frågan behandlades vid kommunalstämman med Herrberga kommun den 13 mars 1937, förklarade sig stämman enligt protokollets § 7 *"nöjd med den lantbrevbäring, som för närvarande är, men ville Kungl. Postverket förlägga en poststation till Herrberga och själv bestrida kostnaderna för en poststation och posten utbäres till var och en, som nu sker av kvalificerad brevberare, hade stämman intet att erinra"*.

Postmästaren i Linköping avstyrkte förslaget och postdirektionen kunde konstatera efter besök i orten, att *"befolkningen var synnerligen nöjd med nuvarande anordningar"*. På postdirektionens förslag beslöt poststyrelsen vid föredragning den 8 november 1937, att *"ärendet inte skulle föranleda någon Styrelsens åtgärd"*.

1875-01-01--1876-12-31
1880-01-01--1968-05-11

Västerlösa

Västerlösa och Västra Harg är i denna skrift två exempel på poststationer, som öppnades på grund av att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen. Sammanlagt tillkom 43 poststationer den 1 januari 1875 inom Östergötlands län av den anledningen. Kronobrevbäringen som därmed upphörde var ett nät för regeringens förbindelser med de olika landsändarna. Detta nät hade redan en vid förgrening, när postverkets linjer började byggas ut. Postverkets nät var otillräckligt och kunde i många fall inte användas för befordran av brev mellan exempelvis landshövding, kronobefallningsmän och präster.

Det mera finmaskiga kronobrevbäringsnätet var på åtskilliga punkter sammanlänkat med riksnätet. Därför kunde kronobrevbäringen, efter hand som postverkets nät växte fram, utnyttja detta på vissa delsträckor, ofta längre än det egna finmaskiga. Postverkets vidare utbyggnad efter dess tillkomst 1636 innebar således en lättnad i kronobrevbäringens organisation.

Efter remissbehandling följde en proposition till 1873 års riksdag, enligt vilken postverket skulle anordna nya postgångar. Överenskommelser om sådana hade träffats preliminärt med länsstyrelserna. Därigenom blev den organisation i form av kronobrevbäring som dittills funnits som en länk mellan bl a kronofogde, länsmän, häradshövdingar och nämndemän inlemmad i det allmänna postnätet. Detta skulle dessutom kompletteras med poststationer, "en i varje socken, om så behövdes".

På tre år, räknat från 1874, ökade därigenom antalet poststationer med ca 1300. Ändå kom många socknar att känna sig förfördelade genom att de inte fick egna poststationer.

Omorganisationen blev dyrbar för postverket. Redan i september 1875 började man undersöka vilka möjligheter till besparing som fanns och i en framställning till regeringen ett år senare sökte poststyrelsen sanktion för att pröva "vilka stationer, som i anseende till synnerligen obetydlig rörelse, böra indragas". Därmed togs det första steget till lantbrevbäring, en nyhet som introducerades 1878. Innan man kom så långt hade några av de minsta poststationerna blivit indragna. Ersättningen blev då lösväskor som utväxlades med närmast belägna poststation. Till de nytilkomna poststationer, som "drabbades" på detta sätt, hörde den i Västerlösa.

I förberedelser för kronobrevbäringens avskaffande skickade poststyrelsen cirkulärskrivelser till landshövdingarna den 20 februari och den 30 maj 1873. Länsstyrelsen i Linköping lämnade i brev till poststyrelsen under 1874 kronofogdarnas "yttranden och förslag rörande de åtgärder som till den ordinarie kronobrevbäringens ersättande med nya postgångar borde vidtagas".

Poststyrelsen prövade dessa förslag och meddelade i ett brev den 10 december 1874 till landshövdingen i Östergötland sitt beslut att inrätta vissa specificerade nya postgångar och poststationer. De rörde sig utöver 43 nya poststationer också om ett antal gång- eller körposter från och med 1875 års ingång inom länets dåvarande fögderier för de totalt 22 härader som på den tiden utgjorde länets judiciella indelning utöver städerna.

====Posthistoria från Valkebo och Vifolka härader====

Poststyrelsen hade enligt brevet den 10 december 1874 till länsstyrelsen godkänt ett förslagskontrakt med organisten Frans Lindqvist om att vara föreståndare för poststationen i Västerlösa från 1875 års ingång. Hans årsarvode blev till en början 75 kronor.

I ett brev till poststyrelsen den 22 september 1876 begärde han att få detta höjt till 120 kronor. Korrespondensen var ringa och dittills under året hade Lindqvist sålt frimärken för bara 101 kronor. Det skulle visa sig att hans önskan om högre lön i stället ledde till att han blev helt utan sådan från postverket.

Efter kontakt med länsstyrelsen beslöt poststyrelsen nämligen att poststationen i Västerlösa skulle dras in med 1876 års utgång. Beslutet innefattade också avkortning av postlinjen från Linköping så, att den gående postföraren Anders Magnus Larsson Westergren fick lägre ersättning på grund av kortare gångväg.

Inte oväntat gjorde Lindqvist en framställning till poststyrelsen om att indragningsbeslutet skulle hävas. Denna vann inte gehör, trots att han erbjöd sig att återta sin begäran om löneförhöjning. Församlingens erbjudande till honom att ta betalt för utlämning av vanliga brev kom inte till någon nytta.

Inte heller blev det någon effekt av protokollsanteckningarna vid en extra kommunalstämma den 12 november 1877. Däri framhölls de stora svårigheter som skulle uppstå, när postlinjen ströps och poststationen drogs in, "alldenstund församlingen ligger inom tvenne härader och tvenne olika fögderier, vilket förorsakar, att en mängd med kronobrev såväl kommer till som avgår från församlingen, och i sådan händelse poststationen bleve indragen, skulle det säkerligen förorsaka postverket lika stor kostnad för fortskaffandet av denna kronobrevs-post som den hittillsvarande anstalten därmed".

Det hjälpte inte med protesterna från kommunalstämman. Indragningen genomfördes med 1876 års utgång efter att poststationen varit i verksamhet under två år. Nu försökte man ta i med hårdhandskarna, för inte ville man låta Västerlösa församlings egen lösväska belastas med tjänstepost. Denna befordrades på socknens bekostnad med särskilda bud. Vid en ny extra kommunalstämma, den 14 januari 1877, svarade församlingen enligt protokollet nej på prosten K Cedréns fråga, om hans ämbetsskrivelser fick inrymmas i församlingens postväska. Men beslutet också, att så kallad kyrkopost till församlingen inte längre fick läggas i väskan vid dess transport från Linköping till Västerlösa, såvida socknen inte kunde tillförsäkras ersättning för detta.

Prosten Cedréns reagerade nu på så sätt att han i ett brev till poststyrelsen i mars 1877 framhöll den orättvisa fördelningen av postverkets gracer. Björkebergs socken med en folkmängd på 400-500 personer hade en poststation, medan Västerlösa med mellan 1300 och 1400 personer var utan. Han föreslog att poststationen i Björkeberg skulle dras in och den i Västerlösa återupprättas.

Över detta förslag reagerade naturligtvis kyrkoherde Carl Wahlgren i Björkeberg, som menade att problemet aldrig skulle ha blivit aktuellt, om poststationsföreståndare Lindqvist hade nöjt sig med den lägre avlöningen. "Härvidlag", skrev han, "besannas det gamla ordspråket: att fordra för mycket

====Posthistoria från Valkebo och Vifolka härader====

är ginaste vägen att få intet". Församlingen i Björkeberg var ändå rädd för att Cedréns förslag skulle vinna gehör och erbjöd sig att själv avlöna sin poststationsföreståndare, om detta kunde förhindra en eventuellt ifrågasatt indragning. Landskansliet i Linköping hemställde hos poststyrelsen, att poststationen i Västerlösa skulle återinrättas och att den i Björkeberg ändå skulle finnas kvar, men poststyrelsen beslöt, att frågan skulle vila i avvaktan på hur postdistributionen organiserades i samband med att lantbrevbäring infördes.

Denna började i liten skala i Östergötland år 1879. Landskansliet menade sig ha fått dålig erfarenhet av lantbrevbäring från olika håll och beslöt att i ett brev till poststyrelsen den 19 juli 1879 "jämväl med avseende å det missnöje med lantbrevbäringen, som försports från trakter i länet, där sådan blivit inrättad, tillstyrka bifall till den av Västerlösa församling gjorda framställning om inrättande därstädes på erbjudna villkor av en poststation från och med 1880 års början". Villkoren var bl a att poststyrelsen skulle betala 25 kronor om året som bidrag till poststationsföreståndarens avlöning samt bekosta postföringen mellan Björkeberg och Västerlösa.

I Linköping hade postmästeriet övertagits av Karl Johan Westman. Han varnade poststyrelsen för att låta Westergren få något postföringskontrakt, enär denne "icke sällan av rusgivande drycker överlastar sig, i följd varav han ock helt nyligen i stadens närhet tappade hela posten, den han ej saknade förrän vid hemkomsten". I stället anställdes J P Qvist som postförare mellan Björkeberg och Västerlösa med en ersättning av 45 öre för varje tur fram och åter från 1880 års ingång. Då återinrättades poststationen i Västerlösa med villkor "att poststationen under en tid av 3 år varder skött av tjänlig person mot ett arvode från postverket av allenast 25 kronor per år".

Organisten Frans Lindqvist blev poststationsföreståndare för andra gången. Han efterträddes den 1 juli 1894 av folkskolläraren Karl Johan Petersson, som från den 1 oktober 1898 lyckades få årsarvodet höjt till 100 kronor, från den 1 oktober 1904 till 200 och från 1907 års ingång till 250 kronor. Med tillkomsten av järnvägen Bränninge-Väderstad blev lantpoststationen indragen och i stationshuset öppnades en s k förenad poststation den 19 oktober 1913. För denna fick Nils Efraim Malm ansvaret. Detta vilade därefter på Nils Erik Johansson (1951-1959).

Vid järnvägens nedläggning hyrde postverket stationshuset från november 1959, där poststationen fanns kvar till 1961. Valkebo och Västerlösa sparbanker gick tillsammans för att uppföra en byggnad, som kom att inrymma både bank och post. Alvar Borg, som hade varit lantbrevbärare på linjen Västerlösa-Hackeryd 1926-1959, hade blivit föreståndare för poststationen 1959. Han fick medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst, innan han avgick.

En stor omorganisation den 12 maj 1968 medförde bl a indragning av poststationen i Västerlösa. All postutdelning i området Vikingstad-Västerlösa kunde göras med två lantbrevbäringslinjer från Vikingstad. På sin sista tjänstgöringsdag blev Alvar Borg efter nära 42 års postarbete avtackad av bl a överkontrollör Gunborg Holmström vid Linköpings postkontor. Postkundernas tack framfördes av godsägare Per Olai i Ås.

1875-01-01--1959-11-30

Västra Harg

I poststyrelsens brev till länsstyrelsen den 10 december 1874 bekräftades vilka kontrakt om nya poststationer och nya postlinjer som hade godkänts för tillämpning från 1875 års ingång. Som nämnts i föregående avsnitt fanns däribland ett kontrakt om en poststation i Västra Harg. Det tillförsäkrade garvaren Johan Eric Nilsson platsen som poststationsföreståndare.

Posten kom från början till Västra Harg direkt från Mantorp men efter kort tid via en ringlinje, som sträckte sig från Mantorp över Gammalkil, Nykil och Ulrika, innan den vände norrut så att posten blev mycket förenad till Västra Harg. Sedan berörda korrespondenter i ett brev i februari 1875 förgäves vänt sig till poststyrelsen med begäran om viss ändring (diarienummer Tfk 1875:528), gick poststyrelsen med på en annan lösning genom ett beslut den 15 maj 1875 (diarienummer Tfk 1875:1075). Detta gick ut på att "orten på egen bekostnad finge vid Mantorp hämta ankommande post och begagna nuvarande postlinje för avgående post". Efter tillkomsten av en poststation i Sya ändrades postlinjen långt om länge att utgå därifrån.

I september 1875 begärde poststyrelsen in uppgifter från postförvaltarna om resultatet av de underlydande poststationernas verksamhet. Postinspektorn i Linköping kunde för poststationen i Västra Harg meddela att en fjärdingsman visserligen utnyttjade poststationen men tillade: "Stationen torde vara överflödigt i och för kronobreven, men då dess uppbörd är så stor, kan väl skäl finnas att bibehålla densamma". Frimärksförsäljningen visade sig under första verksamhetsåret ha uppgått till 625 kr. Någon indragning fördes inte vidare på tal i anslutning till översyn av kronobrevbäringsreformen.

Garvare Johan Nilsson efterträddes som poststationsföreståndare 1881 av folkskolläraren Carl Johan Widerström. Efter dennes död i april 1898 uppehöll hans änka Carola Widerström befattningen på vikariat tills hon blev formellt antagen som ordinarie föreståndare från och med juli 1898. Ungefär ett kvarts sekel fortfor hon därmed till sitt 72:a levnadsår. Fram till poststationens indragning med utgången av november 1959 ansvarade därefter följande för posten i Västra Harg: Anna Lovisa Sundström (1923-1941), Annhild Ruth Botilda Heidner (1941-1948) och Per Oskar Ek (1948-1959). Övergångsvis fanns ett postombud fram till och med mars 1964 som komplement till den lantbrevbäring som ersatte poststationen.

Mantorp—Ulrika—Mantorp.			
(Från den 1 januari 1881.)			
O. L.	—	7,0	} Mantorps poststation
O. L.	9,0	9,30	
O. L.	2,0	—	} Gammalkils kyrka
Th. S.	—	4,0	
Th. S.	7,30	8,0	} Nykils poststation (vid kyrkan)
Th. S.	10,0	—	
			Ulrika poststation
			Västra Hargs poststation
			Mantorps poststation

Västra Harg låg sist på postföringslinjen från Mantorp. Poststyrelsen medgav privat hämtning i Mantorp av ankommande post. Så småningom tillkom en postlinje från Sya.

Ej poststation

Stora Haddebo

I ett brev till poststyrelsen i november 1897 begärde företrädare för Stora Haddebo att få en egen poststation. Som skäl anfördes att trakten var vanlottad i fråga om post och att Stora Haddebo skolhus låg åtta km söder om närmaste postanstalt, dvs Västra Hargs kyrka och 14 km från Ulrika. Folk-skolläraren C O Engberg föreslogs bli poststationsföreståndare.

Under den följande remissbehandlingen skrev poststationsföreståndare Carl Widerström i Västra Harg bl a följande: "Den ankommande posten utgöres huvudsakligast av tidningsnummer spridda över ägorna. Ingen regelbunden hämtning förekommer utan verkställs denna när gårdens drängar eller andra bud passera poststationen en, två eller flera gånger i veckan".

Postmästaren i Linköping ansåg inte något behov finnas för en poststation i Stora Haddebo, men postdirektionen fann under utredningen, att den väg som var under anläggning mellan Västra Harg och Stora Haddebo "torde föranleda livligare rörelse i trakten". Lantbrevbäring kunde anordnas mot billig ersättning. Poststyrelsen beslöt därefter på postdirektionens förslag, att lantbrevbäring skulle inrättas från den 1 oktober 1898 med två turer i veckan på en omkring 10 km lång linje Västra Harg - Stora Haddebo. Torparen Karl Leonard Johansson från Rustorp i Hagen antogs till lantbrevbärare med ersättning av 90 öre per tur fram och åter.

Någon poststation kom inte till i Stora Haddebo. Som framgår av ett tidigare avsnitt, misslyckades även ett försök några år senare att få en poststation i det relativt närliggande Pikedal.

1876-01-01--1965-05-31

Sjögestad

I poststyrelsens brev till länsstyrelsen den 10 december 1874 uppgavs bl a att till poststyrelsen från länsstyrelsen insänt förslagskontrakt för en poststationsföreståndare i Sjögestad inte hade ansetts erforderligt vid ett sammanträde i juli 1874 mellan länsstyrelsens och postverkets representanter, och att poststyrelsen därför återsände detta jämte kontrakt för vissa andra poststationer och postlinjer, "då desammas anordnande icke synes skäligen kunna grundas på bestämmelserna i Kungl. kungörelsen den 5 december 1873 om kronobrevbäringens upphörande och om sättet för fortskaffande av de försändelser, för vilka nämnda brevbering fått anlitas, så mycket mindre som för i fråga varande orter tillfälle blivit berett att i allmänhet för sin postutväxling kunna begagna lösväska som med allmän post fortskaffas".

Det var i fallet Sjögestad närheten till den redan befintliga poststationen i Bankeberg som avgjorde att Sjögestad inte fick en egen poststation vid detta tillfälle. Under förberedelserna för avskaffande av kronobrevbäringen hette det bl a i 1873 års riksdagsbeslut att en poststation skulle öppnas varje socken. Den tillagda brasklappen "om så behövdes" märktes kanske särskilt i det område som berörs i denna skrift. Sålunda godkände poststyrelsen inte

heller under loppet av 1874 upprättade förslagskontrakt om poststationer i Rappestad, Ledberg, Nykil eller Gammalkil. Men som vi skall se i de följande avsnitten lyckades man efter hand få god postservice även här.

För Sjögestads del rättades "missen" till mycket snabbt. I poststyrelsens brev till länsstyrelsen den 10 december 1874 hade man åberopat närheten till den redan befintliga poststationen i Bankeberg som skäl för att inte godkänna förslagskontraktet med en poststationsföreståndare i Sjögestad. I protokollet vid kommunalstämman med Sjögestads församling den 19 oktober 1875 fick § 4 den utformning som framgår av avskriften nedan.

Utdrag af protokollet hållet vid Ordmaris Kommunalstämman med Sjögestads församling d. 19 Okt. 1875.

§ 4.

Församlingen fattade enhälligt beslut att ingå till Kungl. Generalpoststyrelsen med ansökan om erhållande af Post-Station vid Sjögestads kyrka och utsändas Doctor J. Ternström på Kunnad, Kommunal-Ordförande J. Andersson till St. tillfäll och Ordförande m. m. J. Palmgren i Sjögestad att utpröva och till Kungl. Generalpoststyrelsen insända denna ansökan.

Sålunda förhandlade, betygga

af Kommunalskyllens utgång

J. Andersson

St. Ordförande

af församlingens:

*M. Ternström, P. Niljal, M. Hansson
Anders Andersson*

Katt utdraget, betyggar:

Sjögestad som afvakt,

*J. Andersson
Ordförande*

Den trio, som utsetts att representera församlingen vid ansökan om en poststation daterade ett tre sidor långt brev den 19 november 1875. Jag finner det värt att göra ett utdrag, inte minst för att det visar på hur man under förberedelserna för kronobrevbäringens avskaffande hade haft berättigade förhoppningar.

"Sjögestads församling, belägen invid Östra Stambanan och ungefär mitt emellan stationerna Bankeberg och Mantorp, hade redan förra året förhoppning om erhållande av den förmån, som en poststation på platsen erbjuder, enär Kungl. Generalpoststyrelsen då själv ämnat här anlägga en poststation, varom också kontrakt upprättades genom Herr Kronofogden Ygberg mellan Kungl. Generalpoststyrelsen och den tillämnade poststationsföreståndaren, och för vilket ändamål församlingen i sitt nya skolhus inredde ett särskilt rum. Någon sådan poststation blev emellertid då icke här inrättad, förmodligen på grund av den kostnad, som postens hitsändande skulle tillskyndat Kungl. postverket, utan har församlingen fortfarande med stor kostnad måst hämta sin post vid Bankeberg. Nu åter är möjlighet beredd att utan större omkostnad, vare sig för Kungl. postverket eller för denna församling, få posten hit försänd, då under årets lopp här på Östra Stambanan blivit anlagd och för trafik öppnad en hållplats, som allt sedan dess öppnande varit flitigt anlitad. -- Ej blott denna församling skulle skörda fördelarna av denna anordning: den skulle även komma andra, närgränsande församlingar till godo. Så skulle Gammalkil och Västerlösa få kortare väg hit än till någon annan poststation och kunna få bättre och bekvämare postgång än de nu hava. --- Möjligen skulle också den kärrpost, som Kungl. Generalpoststyrelsen nu låter gå från Mantorps station till V. Harg, Nykil och Ulrika kunna inskränkas till att gå raka vägen över V. Harg till Ulrika; och Nykil, mellan vars kyrka och Gammalkils kyrka avståndet endast är 3/8 mil, hämta sin post i Gammalkil, dit den av gemensamt postbud kunde föras från poststationen i Sjögestad".

Det var till synes genomtänkta motiveringar som trion presterade. Poststyrelsen remitterade brevet till postinspektionen, som i sitt svar den 7 december medgav det "vara obestriddligt, att en poststation vid detta ställe skulle, på de i ansöknings uppgivna skäl, vara av stor fördel för orten, och då Herr Överdirektören för Trafikärendena, på min framställning rörande postförande persontågens uppehåll därstädes, uppgav att han antog det hinder ej skulle möta för ett kortare uppehåll vid mera berörda plats med tågen nr 59 och 60, på samma sätt som äger rum vid Tureberg å Norra Stambanan, tillåter jag mig ödmjukast tillstyrka bifall till ansöknings".

Efter korrespondens med styrelsen för Statens järnvägstrafik beslöt poststyrelsen den 25 december 1875, att en poststation skulle öppnas i Sjögestad. Då hållplatsen inte kunde inrymma en poststation, förlades denna till församlingens skolhus med organisten August Palmgren som föreståndare. I hans årsarvode på 180 kr ingick skyldighet att svara för transporter mellan poststationen och tågen. Arvodet höjdes till 300 kr genom poststyrelsens beslut den 9 mars 1877. Befattningen övertogs 1883 av organisten Gustaf Bernhard Dickman. Denne skrev den 29 mars 1884 till poststyrelsen och begärde högre arvode, eftersom han ansåg att 300 kr var för litet för att täcka både kostnader för transporten och expensutgifter vid poststationen. Rutinmässigt begärde poststyrelsen länsstyrelsens förslag på någon annan som med oför-

ändrat arvode ville åta sig uppgiften. Sedan poststyrelsen fått nedan återgivna svar, medgavs förhöjning av årsarvodet till 360 kr.

Kungl. Generalpoststyrelsen.
Läkod den 20 MAJ 1884.

Konungens Befallningshafvande
Östergötlands län 26/
Landskansliet
Till Kungl. General Post Styrelsen.

1884 års arvodet på 300 kronor för postförande till Sjögestad och tillbaka till Mantorp och tillbaka till Sjögestad

Med anledning af Eder skrifvelser den 31 sistlidne Mars för Konungens Befallningshafvande, med öfverlemnande af närlagda från Herr Kronofogden Pettersson inkomne memorial, tillkännagifna, att ingen löp sig person befunnit vilig att emot arvode af 300 kronor, åtaga sig poststationsföreståndarebetätningen vid Sjögestad poststation, svarmed förra föreståndaren dock förklarar sig vilig fortsätta mot förhöjdt arvode af 360 kronor.
Linköpings stadt i Landskansliet den 26 Maj 1884

14

August Palmgren
Organisten

Efter Dickman tog Anna Dorotea Vilhelmina Engberg över poststationen den 1 oktober 1896. Hon begärde i ett brev den 16 september 1907 till postmästaren i Linköping att få flytta poststationen av här angivna skäl:

"Till följd av att den nuvarande postlokalen härstädes är såväl otillräcklig i utrymme (då den innehåller endast omkring 8-10 fot), synnerligast sedan den avsevärda tillökning av Vesterlösa post tillkommit, som ock varande så kall och dragig, att den ej utan fara för hälsan kan användas, anhålles vördsamt om tillstånd att en av de första dagarna i okt få förflytta poststationen till nybyggda villan väster om järnvägen cirka 75 meter från nuvarande postlokal".

Sedan bl a länsmannen tillstyrkt en flyttning beslöt poststyrelsen den 1 oktober 1907 på postinspektionens begäran att poststationen fick flyttas. Poststationen hamnade nu i en villa med namnet Annedal. Fröken Engberg lämnade redan följande år över befattningen till Johannes Jonsson (1908-1912), vars efterträdare blev änkefru Anna Jonsson (1912-1925) och Karin Maria Kalin (1926-1965). Redan under fru Jonssons tid flyttades poststationen ännu en gång, år 1915 till Björkhamra och under fru Kalins tid till Sjögehus år 1951. Poststationen drogs in med augusti månads utgång 1965, varefter kunderna betjänades med lantbrevbäring från Vikingstad.

1880-08-01--1965-08-31

Sya

Under förutsättning att det fanns utrymme i efter hand tillkommande järnvägsstationer och att postförande tåg gjorde uppehåll där, brukade det under järnvägsnätets fortsatta uppbyggnad var förhållandevis enkelt att få en s k förenad poststation till stånd. Ett sådant exempel är den i Sya. Därifrån skrev ett ental personer den 30 juni 1880 till poststyrelsen och begärde att få en poststation i den järnvägsstation, som var avsedd att öppnas inte långt från Vifolka härads tingställe.

Två dagar senare bekräftade styrelsen för Statens järnvägstrafik i ett brev till poststyrelsen, att Sya station, "belägen vid Östra stambanan mellan stationerna Mantorp och Mjölby, 0,4 mil från den förra och 0,5 mil från den senare", skulle upplåtas för allmän trafik den 5 juli.

Poststyrelsen underrättade järnvägsstyrelsen om att en poststation kunde inrättas den 1 augusti och föreslog ett årsarvode till vederbörande järnvägs-tjänsteman på 150 kr för dennes bestyr med posten, något som accepterades av järnvägsstyrelsen. Poststationen fanns kvar i stationshuset under hela sin existensperiod och för dess skötsel ansvarade följande järnvägsmän: Hjalmar William Cederberg (1880-1894), Carl Bernhard Sebell (1894-1900), Carl Axel Een (1900-1910), Carl Eklund (1910-1917), Alexis Emil Holm (1917-1924), Alfred Evald Fahlqvist (1924-1934), Carl Gustav Emil Löthner (1934-1941), Johan August Ljungström (1941-1945), Herman Alexander Gustafsson (1945-1950), Gustaf Emanuel Magnusson (1950-1957), Carl Gustaf Cassel (1957-1960) och Erik Emanuel Svensson (1962-1965). Under vissa perioder tjänstgörande vikarier är inte angivna här.

Poststationen drogs in med augusti månads utgång 1965. Till årets slut fanns ett postombud kvar som komplement till den från Mjölby utgående lantbrevbäraren. I postombudets datumstämpel graverades MJÖLBY POB 2. Eftersom denna datumstämpel endast användes under fyra månader, har dess avtryck på brev och frimärken blivit svåråtkomliga för samlarna.

Nykil

När poststyrelsen genom ett brev till länsstyrelsen i Linköping den 10 december 1874 inte ansåg sig kunna godkänna erhållna förslagskontrakt med vidtalade föreståndare för poststationer i Nykil och Gammalkil, motiverades detta med att "desammas anordnande icke skäligen kunna grundas på bestämmelserna i Kungl. kungörelsen den 5 december 1873 om kronobrevbäringens upphörande".

Det framhölls att de båda orterna var belägna vid postlinjen Mantorp - Ulrika. Med detta pekade man på att "för ifrågavarande orter tillfälle blivit berett att i allmänhet för sin postutväxling kunna begagna lösväska som med allmän post fortskaffas". Med andra ord betydde detta att Nykils och Gammalkils församlingar kunde avtala med poststationsföreståndaren i Mantorp om lösväskor genom vilka de kunde skicka post samt få post, som bar underadressen Mantorp.

Inte oväntat var man missbelåten med detta, särskilt som man var medveten om att länsmannen hade förespeglat dem en poststation vardera. Missnöjet kom till konkret uttryck vid en extra kommunalstämma med Nykils församling i sockenstugan den 17 januari 1875. Man hade emellertid funnit sig i att vara utan poststationer på båda orterna men man kunde inte acceptera att man hade mist kärrepostförbindelsen med Mantorp. Den därifrån utgående postföraren hade tidigare passerat båda orterna två gånger i veckan men från den 9 januari 1875 hade kärreposten "fått sin tur inskränkt till endast Mantorp genom Westra Harg till Ulrika och åter". Så hade postlinjen nämligen ändrats i och med tillkomsten av poststationen i Västra Harg några dagar efter 1875 års ingång. Stämman utsåg majoren G Lövgren och kyrkvärden Johan Månson i Boarp att framföra dess synpunkter till poststyrelsen. De båda förenade sig med två utsedda representanter från Gammalkils socken och skrev bl a följande i sitt brev till poststyrelsen den 21 januari 1875:

"Ett svagt hopp skimrade för oss sista tiden av förloppet år nämligen, att få poststationer i våra kommuner, som i alla hänseenden varit det fördelaktigaste, men ett svart streck drogs däröver, och vad vid förut ägde i postväg försvann även".

Gammalkils kommun höll också en extra kommunalstämma den 17 januari 1875, vilket berörs något i det följande avsnittet om dess poststation. Poststyrelsen remitterade brevet från de båda stämmornas befullmäktigade till postmästaren i Linköping med anmodan att höra poststationsföreståndaren i Ulrika. Dennes svar återges på nästa sida. Postmästaren i Linköping tillstyrkte i sitt svar till poststyrelsen den 7 februari 1875 "bifall till framställningen såväl vad angår inrättandet av poststationer inom nämnda socknar som postgångens förändring, nämligen så att posten kommer att utgå från Mantorp genom Gammalkil och Nykil till Ulrika samt därifrån över Västra Harg åter till Mantorp två gånger i veckan". Poststyrelsen ansåg ändå vid föredragning den 19 februari 1875, att ärendet då inte skulle föranleda någon åtgärd. Som framgår av avsnittet om Västra Harg, ändrades postföringen ändå efter kort tid enligt det givna förslaget, vilket bl a fick till följd, att den sistnämnda socknen fick medgivande att med eget bud hämta post i Mantorp.

Älderns Högst General Poststyrelsen remitterat till Poststationens i Ulrika beivrade, den af Kommittēn för Nykils och Gammalkils kommuner gjorda öfverdjuka anhållan om inrättande af Poststationer vid deras kyrkor, eller förändring af postens luter emellan Mantorps och Ulrika, för derom vordant afgifva följande:

För poststationen i Ulrika är lämpligt om posten passerar vägen genom Högst eller Nykils socknar, men vittordas att Nykils och Gammalkils socknars innevånare nu ha det bekvämt med sin postgång i jämförelse med andra kommuner, hvaran det vore önskligt om deras anhållan vunno bifall, hvar igenom afven en förriktighet blefve afhjelpad för den skjutande, som nu måste göra turen från och åter med samma häst, och icke, såsom förut, få göra omskifte vid sitt hem.

Poststationen i Ulrika den 4. februari 1875.

E. Blom

Den lättnad som följde på beslutet att låta postskjutsen från Mantorp besöka Nykil och Gammalkil på vägen mot Ulrika i stället för på återvägen var i och för sig inte tillräcklig. Vid den ordinarie kommunalstämman med Nykils församling den 19 december 1878 utsågs komministern F E Theander, garvaren Jacob Nilson och arrendatorn Claes Olofsson "att söka utverka postkontors inrättande i denna församling". Det försöket misslyckades emellertid, möjligen på grund av postverkets ansträngda ekonomi med samtidiga besparingsåtgärder på grund av att kronobrevbäringsreformen blivit för dyrbar. Länsstyrelsen var visserligen välvilligt inställd till förslaget om en poststation men hemställde den 1 februari 1879 till poststyrelsens prövning "huruvida den gjorda framställningen må, utan att församlingen åtager sig ansvar för stationsföreståndarens avlöning, kunna till något vidare avseende föranleda". Det kunde den uppenbarligen inte, för i poststyrelsen försågs ärendet den 6 februari 1879 med anteckningen att det "ej för närvarande ansågs böra till vidare åtgärd föranleda".

Så lätt gav man sig nu inte. Med förnyade krafter kom man igen under en extra kommunalstämman med Nykils församling den 3 oktober 1880, sedan man förstått att man måste gå i god för poststationens kostnader i det bistra ekonomiska läget. Ur det knapphändigade protokollet hämtar jag följande citat:

"Beslöt kommunalstämman, att på grund av de olägenheter, som nuvarande postbefordringssättet hit medelst väska, avlämnad av förbiresande kärrpost medför, huvudsakligen vid emottagandet av rekommenderade brev och paker, ingå till Kungl. Generalpoststyrelsen med ödmjuk anhållan, att densamma ville ombestyrja anordnandet av en poststation vid Nykils kyrka. Att avlöna blivande föreståndare samt bestrida de omkostnader för övrigt, som för detta ändamål kunna åligga Nykils kommun åtager sig densamma under en tid av tre år".

Gustaf Rudbecker var ordförande i stämman och överlämnade efter nio dagar protokollsutdraget till poststyrelsen. Vid dess föredragning den 18 november 1880 beslöts utan några komplikationer om inrättande av den begärda poststationen. Handlanden Johan Nilsson blev föreståndare utan lön från posten. Jag har inte funnit något som tyder på att han fått ersättning av kommunens medel för sitt arbete, men intresserade hembygdsforskare torde i förekommande fall kunna spåra detta i lokala handlingar.

Tidtabellen på sid 23 återspeglar kärrpostens turer två dagar i veckan. Därav framgår också att post till Nykil utväxlades vid kyrkan. Johan Nilssons affär låg i Boarp. Med petistil anges Gammalkils kyrka. Den socknen var då utan poststation men dess lösväska från Mantorp utväxlades vid kyrkan.

Johan Nilsson bevakade sitt avtal så att han efter de tre magra åren fick lön från postverket. Den steg i etapper och nådde genom poststyrelsens beslut den 6 september 1893 till 300 kr. Han hade poststationen kvar till 1907, då den flyttades till komministerbostället, där fröken Gunhilda Theander blev föreståndare. Hon följdes 1910 av Nanna Theander, som fick vara med om poststationens flyttning till Bergslund 1916. När hon avgick 1940, flyttades poststationen till Ullstorp Bränngård med Anna Margit Ekman som föreståndare. Under hennes tid som föreståndare flyttades poststationen ännu en gång, nu till sparbankshuset 1958.

Poststationen ersattes med lantbrevbäring med juli månads utgång 1970. Det missnöje som fanns före nedläggningen av poststationen byttes rätt snart mot tillfredsställelse. Det visade sig nämligen att vad överkontrollör Curt Swahn i Linköping sagt till Folkbladet Östgötens reporter besannades: *"Det blir ingen försämring i servicen. Nu kommer hushållen att få posten ända hem. De slipper att åka till postkontoret för att kvittera ut diverse försändelser. Det blir dock en försämring såtillvida, att postkunderna är bundna till att uträtta sina postärenden en viss tid på dagen, nämligen då lantbrevbäraren passerar".*

1893-04-01--1958-10-31

Gammalkil

Gammalkils och Nykils socknar hörde till dem som vid förberedelserna för kronobrevbäringsreformen hade förespeglats men blivit utan poststationer. Inte nog med det utan de miste också sin tidiga postförbindelse genom att kärppostens väg ändrades så att den på vägen till Ulrika passerade Västra Harg och först på uppgången följande dag passerade Gammalkil och Nykil. I föregående avsnitt har berättats hur de båda församlingarna besvärade sig över detta under de extra kommunalstämmor som de höll var för sig på samma dag, den 17 januari 1875. Protokollet vid stämman i Gammalkil fick följande utformning i § 3:

"Då den kärppost som de senare åren medfört Posten till Gammalkil då densamma fortskaffades Häradsvägen till Ulrika men med 1874 års start upphörde och sedermera tog vägen genom Västra Harg till Ulrika, varigenom all postförbindelse avbröts såväl till Gammalkils som Nykils socknar, så hava på grund härav kommunens röstberättigade medlemmar beslutat att välja tvenne kommitterade som skola i samråd med kommitterade från Nykil genom en gemensam skrivelse från båda kommunerna till Kungl. Generalpoststyrelsen göra anhållan att få postgången ändrad så att densamma fortfarande måtte medföra posten till ovannämnda kommuner och valdes därtill riksdagsmannen Anders Pehrsson i Fettjestad och ingenjören J A Schillberg i St. Broby och förklarar kommunen sig nöjd med vad nämnde kommitterade härutinnan gör och låter".

Det blev ingen omedelbar åtgärd från poststyrelsens sida men postföringen ändrades ändå efter kort tid enligt det givna förslaget, vilket bl a fick till följd, att Västra Hargs socknen fick medgivande att med eget bud hämta post i Mantorp. Sockenborna i Gammalkil kunde från och med 1881 vända sig till den nyinrättade poststationen i Nykil i postärenden, om de inte föredrog att besöka Sjögestad, där det fanns en poststation sedan 1876 års ingång. Men de ville naturligtvis helst ha en egen poststation och kom så småningom att få en sådan genom att tillämpa samma taktik som använts i Nykil, d v s att erbjuda en poststationsföreståndare utan kostnad för postverket. I detta sammanhang föreslogs att postföringen skulle öka från två till tre dagar i veckan. Man övervägde också att låta postföringen utgå från Bankeberg i stället för Mantorp.

Mot detta vände sig under remissbehandlingen med kraftiga ordalag poststationsföreståndare Goës i Mantorp den 7 juli 1892. Poststationsföreståndare Almqvist i Bankeberg kämpade naturligtvis för att få sin station som utgångspunkt och hemställde i sitt remissvar den 13 juli 1892 *"att den av Gammalkils kommunalstyrelse åskade förändringen av postbefordringen Mantorp-Ulrika till Bankeberg-Gammalkil-Nykil-Ulrika måtte bifallas likasom ock framställningen om tre postbefordringsdagar"*.

Poststationsföreståndare Nilsson i Nykil menade i sitt yttrande den 20 juli 1892, att det var likgiltigt för Gammalkils och Nykils socknar om postföringen utgick från Mantorp eller Bankeberg och poststationsföreståndare Sandeen i

Ulrika tyckte på samma sätt men ansåg inte att det fanns *"något särdeles trängande behov av flera än två postdagar hit i veckan"*. Han tillade: *"Inrättandet av poststation vid Gammalkil synes mig icke vara av något så särdeles trängande behov, enär avståndet från den vid Boarp belägna poststationen Nykil till Gammalkils kyrka förmodligen icke utgör en halv mil"*.

Det kan synas egendomligt att Sandeen längst i söder var den ende som egentligen ansåg att önskemålen om en poststation i Gammalkil inte var berättigade. Detta spelade nu ingen roll i sammanhanget, särskilt som Gammalkils ansökan kompletterades med ett intyg den 19 augusti 1892 från folkskolläraren Edvard Botwidson *"att utan ersättning från Generalpoststyrelsen under en tid av tre år förestå poststationsföreståndarebefattningen"*. Detta sätt att försöka få bifall på framställningar om poststationer hade blivit tämligen vanligt. Många sådana exempel finns från decennierna före och efter sekelskiftet 1800/1900.

Postinspektören lämnade i sitt sammanfattande remissvar den 6 december 1892 uppgifter om omsättningen vid poststationerna i Nykil och Ulrika samt kostnadsberäkningar för alternativ postföring och fann sig *"med avstyrkande av petitionärernas framställning i fråga om kärppostföringens anknäytande till Bankeberg i stället för till Mantorp böra så till vida förorda föreliggande framställning, att postföringen å linjen Mantorp-Nykil-Ulrika utsträckes från nästa års början med en tur i veckan i vardera riktningen, att denna postföring, som icke lämpligen kan i Mantorp stå i anslutning till annan postkupéexpedition än postkupéexpeditionen nr 50, för så vitt postföringen skall å hela linjen verkställas fram och åter under dagens lopp, må utgöras å tisdagar, torsdagar och lördagar och att med nuvarande postföraren, spannmålshandlaren Johan Albert Johnsson i Mantorp om denna postföring upprättas kontrakt mot omsända ersättning för färd, fram och åter, han nu åtnjuter, eller fyra kronor 85 öre, vilken ersättning måste anses särdeles billig i förhållande till den långa vägsträckan mellan Mantorp och Ulrika"*.

Enär folkskolläraren Edvard Botwidson genom bilagda, av ålders- och frejd-betyg åtföljda skrift erbjudit sig att för en tid av minst tre år utan ersättning från Postverket förestå en vid Gammalkils kyrka förlagd poststation och då postföraren å linjen Mantorp-Nykil-Ulrika vid postföringens utgörande passerar Gammalkils kyrka samt ökad kostnad för postföring till och från den ifrågakända poststationen sålunda icke uppkommer, finner jag mig böra understödja petitionärernas framställning om poststations inrättande i Gammalkil". Poststyrelsen biföll framställningen och poststationen i Gammalkil öppnades med april månads ingång 1893.

Botwidson bevakade sitt kontrakt och kunde från och med april 1896 lyfta en årslön på 100 kr för postsysslan. Han fick beloppet fördubblat, sedan postdirektionen bl a uppgett följande den 23 juni 1904 i sin kommentar till Botwidsons formella uppsägning: *"Enligt vederbörande kronofogdes uppgift finnes utom Botwidson icke i orten lämplig person att vid denna månads utgång övertaga ifrågavarande poststations handhavande, liksom ej heller poststationen i Gammalkil, vars uppbörd år 1903 utgjorde 925 kronor 68 öre, utan avsevärd olägenhet kan förflyttas från sin nuvarande plats invid Gammalkils kyrka till annat ställe utmed postlinjen Mantorp-Ulrika-Mantorp"*.

Botwidson blev kvar som poststationsföreståndare i Gammalkil till 1925, då han fick förflyttning till Tjällmo, där han skötte poststationen under tio år. Hans efterträdare i Gammalkil blev Edit Danielsson, som år 1945 fick vara med om poststationens flyttning från kyrkskolan till Gammalkils löneboställe i Lindåkra. Hon slutade sin befattning 1955 och följdes av Karin Frideborg Svensson. Poststationen drogs in med oktober månads utgång 1958 och berörda hushåll anslöts till lantbrevbäring från Vikingstad.

1908-10-01--1967-05-31

Normlösa

Den första regelbundna och av postverket inrättade kontrakten med omvärlden fick Normlösa genom den lantbrevbäring som startade med 1879 års början från Mantorp över Herrberga. På den linjen anställdes A Johansson i Normlösa Biskopsgård. Han gick den 14 kilometer långa sträckan två gånger i veckan med kr 1:45 i ersättning för varje tur, fram och åter. I maj 1887 ökades turtätheten till tre i veckan med brevbäring tisdagar, torsdagar och lördagar.

Behovet av en egen poststation blev allt större, särskilt som den mindre väl utvecklade lantbrevbäringen föranledde många att besöka posten i Mantorp för att få ärenden uträttade. En extra kommunalstämma i Normlösa kommunalrum den 15 februari 1908 beslöt att anhålla om en poststation. Stämmans ordförande Otto Willén utsågs att inlämna begäran och det gjorde han genom ett brev till poststyrelsen två dagar efter stämman.

Vid den följande remissbehandlingen tyckte poststationsföreståndare J Pettersson i Mantorp, att en poststation behövdes i Normlösa, medan postmästaren i Linköping tyckte att det borde *"tagas i övervägande, om ej uppstående behov av bättre postförbindelser hellre borde avhjälpas genom anordnandet av lantbrevbäring med utvidgad befogenhet"*.

Postdirektör Adolf Malmgren ansåg emellertid att det var *"av behovet särskilt påkallat"* att inrätta en poststation i Normlösa. Poststyrelsen beslöt, att poststationen skulle inrättas och den öppnades den 1 oktober 1908 med handlanden Pehr Andersson som föreståndare. Han förband sig att sköta poststationen under minst tre års tid med 150 kr i årligt arvode.

Folkskollärare Karl Hugo Johansson övertog befattningen som poststationsföreståndare i Normlösa den 1 oktober 1911 men hann på grund av tillkomsten av järnvägen Bränninge-Väderstad bara fungera två år som postman. När posttrafiken öppnades på den nya järnvägen den 19 oktober 1913, tog Gösta Valfrid Persson i stationshuset över ansvaret för samhällets postservice. Detta ansvar vilade därefter på följande järnvägsanställda: David Leonard Gustafsson (1935-1938), Margit Hålm (1938-1948) och Tyra Johansson (1948-1959).

Efter skilsmässa från järnvägen den 1 september 1959 gavs Tyra Johansson fortfarande service i stationshuset till poststationens indragning med maj månads utgång 1967. Lantbrevbärare Lars-Erik Karlsson med utgång från Skänninge fick därefter svara för postservice i Normlösa.

====Posthistoria från Valkebo och Vifolka härader====

Tyra Johansson fick på poststationens sista dag besök av representanter för posten i Linköping. Hon hade anställts som stationsföreståndare vid järnvägen 1948 och således ansvarat för posten under en dryg tioårsperiod medan tågtrafiken ännu pågick. Hon och hennes man köpte enligt en tidningsuppgift stationshuset för att använda det som postlokal även under den järnvägslösa tiden.

1913-10-19--1959-08-31

Ledbergskulle

Ett förslagskontrakt med en av länsstyrelsen föreslagna föreståndare för en planerad poststation i Ledberg vid landsvägspostföringslinjen Linköping - Björkeberg återsändes jämte flera andra kontrakt i ett brev från poststyrelsen den 10 december 1874 till länsstyrelsen. Poststyrelsen motiverade sitt underkännande av förslagskontraktet efter studium av de protokollsanteckningar som fanns efter ett sammanträde i juli 1874 och skrev bl a följande:

"Dessa postanstalters jämte postlinjers anordnande synes icke skäligen kunna grundas på bestämmelserna i Kungl. kungörelsen den 5 december förlidet år om kronobrevbäringens upphörande och om sättet för fortskaffande av de försändelser, för vilka nämnda brevbäring fått anlitas, så mycket mindre som för ifrågavarande orter tillfälle blivit berett att i allmänhet för sin postutväxling kunna begagna lösväska som med allmän post fortskaffas".

En poststation skulle ändå så småningom komma till stånd i Ledberg och det i samband med att Bränninge-Skänninge-Väderstad järnväg togs i bruk för allmän trafik. På grund av en framställning till Kungl. Maj:t av en intressent föreslog postdirektionen namnet **Odenfors**, men detta godkändes inte av styrelsen för järnvägsbolaget. Underkännandet motiverades enligt järnvägsbolagets uppgift

"av den protest, som avlämnats av kommunalstämman i Ledbergs socken. Då Ledberg skulle kunna förväxlas med Leksberg, anser man att Odenfors lika lätt kan förväxlas med Orrefors. Styrelsen kan därför icke godkänna annan förändring än att Ledberg ändras till Ledeberg, som socknen egentligen heter, eller om vederbörande därpå icke vill ingå, att stationsnamnet ändras till 'Ledbergs Kulle'. Norrköping den 14 juni 1913".

Poststationen fick namnet Ledbergskulle, när den öppnades i järnvägsstationen den 19 oktober 1913. Stinsen Axel Teodor Gustafsson blev ansvarig för postgöromålen. Han efterträddes den 1 maj 1919 av David Leonard Gustafsson, som varit poststationsföreståndare i Björkeberg sedan järnvägsstarten och som 1935 fick förflyttning till Normlösa. Edit Charlotta Pettersson tog över efter Gustafsson i Ledbergskulle (1935-1946), följd av Ingegerd Linnea Pettersson (1946-1950) och Märta Elisabeth Kindstrand (1950-1959). Poststationen drogs in med augusti månads utgång 1959.

====Posthistoria från Valkebo och Vifolka härader====